

de nem is csoda, hiszen csupa harcias, véres, balladás történetet mesél. Ki törődik a külcsinnal, ha a belbecs sem kiváló? Mint például a *II. Károly visszatérése* című és angol-tárgyú krónika, amely Cromwellről szól:

Károly király gyász véget ért —
S Cromwell lelke mégis beteg.
A protektor, a hadvezér,
Kinek lelkén királyi vér . . . stb.

Az *utolsó Árpádról* viszontag emezt olvassuk:

Főellensége Albrecht Habsburg-herceg
A vér s jog szerint egy igaz királynak.

Ezek után igazat adhatunk a túlbuzgó igrícnek:

Ne fújd tovább a rettentő zenédet!
Hangjától holtak járnak fel a sírból . . .

Olyan tömegben és haraggal robognak föl a rettentő zenére a Reiner-énekelte holtak, hogy valósággal forgószelek keletkeznek nyomukban: ciklon, amely elsöpri a szerzőt ciklusostul.

(Budapest)

Garázda Péter.

KÖLTÉSNET ÉS NEURASZTHENIA.

A neuraszthenia és a szellemi képességek viszonyának kérdéséről. — ami legutóbb Arany Jánossal kapcsolatban egy irodalmi vita folyamán fölvetődött (v. ö. *Széphalom* 1927: 213) — néhai Jendrássik Ernő professzor gyakran megemlékezett belgyógyászati előadásában. A magyar orvostudomány nagynevű úttörője errevonatkozó tanítását a következő szavakban foglalta össze: „ . . . kedvezőbb irányú esetekben az idegrendszer általános és részleges érzékenysége alkalmassá teszi az ilyen egyént arra, hogy a szellemi működés terén sokszor igen kiválóan értékes eredményt érjen el s a közéletben (protekciónélkül!) nagyobb állásba jutó emberek nagyrésze neurastheniás érzékenységének köszönheti előreljutását“. (A belorvos-tan tankönyve, 1925, II. 499. l.)

Ezt a tételt egyik szünidei cursusán (A *neurastheniáról*, Orvosi Hetilap 1905) bővebben kifejtette Jendrássik tanár: „Tulajdonképpen a neurasthenia nem is betegség, hanem az idegrendszer fejlődésének bizonyos eltérése attól, amit normálisnak lehet nevezni vagy gondolni. Még azt sem mondhatom, hogy az idegrendszernek ez az elváltozása mindig káros volna az illetőre, mert hiszen tudjuk, hogy nagyon sok kiváló ember, talán a kiváló embereknek túlnyomó többsége szenved neurastheniás tünetekben, amiből arra lehet következtetni, hogy az idegrendszer neurastheniás állapota s az illető szellemi vagy más téren való kiválósága némileg összefüggésben vannak egymással . . .“ (Különny. 4. l.).

A kérdésnek külföldi irodalmára utalt Jendrássik egyik dolgozatában, amely a *neurasthenia fogalmáról* szól (Orvosi Hetilap 1909): „... nem hiába mondja v. Speyr, hogy a világban csak a neurastheniások létesítenek valamit! A tehetséges neurastheniásoknak éppen ez az állapota adja meg nagy munkaképességüket; valóban az igazi nagy tevékenységű, jelentékeny tehetségek mind többé-kevésbé neurastheniások. Egyre panaszkodnak fáradtságról, feledékenységről s ezzel ellentétben sokkal többet és értékesebbet alkotnak, mint nem neurastheniás kollégáik...“ (Különny. 8. l.). Jendrássiknak ez a dolgozata németül is megjelent a Deutsche Medizinische Wochenschrift 1909. évi-ban, ahol a kérdéses mondatok így hangzanak: „Nur Neurastheniker richten etwas auf dieser Welt... Die Übermensch sind Neurastheniker“ (Különny. 7. l.).

Távol áll tőlem, hogy egy irodalmi vitába beleszóljak. Csupán az orvostudomány szempontjából óhajtottam a fenti néhány adatra fölhívni a figyelmet. De talán nem lenne érdektelen, ha egyes írónk — pl. Ady Endre versei — az orvostudomány és a pszichiatria megvilágításában is előtűnik állanának.*)

(Budapest)

Zolnai Sándor dr.

GROTESZK PLAKÁT.

Mindnyájan, akik átéltük az új magyar lírának — Kosztolányi, Ady, Babits — kiteljesedését és diadalmas harcait és akik befogadtuk magunkba az expresszionizmus sikertelen szépségeit is: őszintén óhajtjuk, hogy a magyar líra tovább jusson és ismét összecsapjon fölöttünk egy lírai hullám. De furcsán érezzük magunkat, mikor a legnagyobb jóakarát és a legváróbb kíváncsiság egy olyan kötettől kapja az ütések, mint az, amit a bécsi „Fundamentum-Verlag“ bocsátott ki *Groteszk Plakát* címmel. Hagyni kell a fiatalokat... Nem szabad elzárkózni a legújabb nemzedék törekvései elől... Nem is akarunk gátakat és tilalomfiákat elébük tolni. Nem a harag, csak a bosszankodás mondatja velünk: miképen akar valaki a komikus Frig Agoston névvel magyar költő lenni, harsonát megfújni, ami örökre idegen marad, — nemcsak a tömegek — hanem a kiválasztottak előtt is? És mit akar a Heves Ferenc nevű eddig ismeretlen költő azzal a vékony dongájú 21 verssel, amit a nálánál százszorta tehetségesebb Kassák Lajos sablonjaiból összerak? Nem lesz irodalmi szenzáció belőle és kár a fiatal erőért, amit egy forma és világszemlélet kiélésére tékozol örökre epigonsággal. Pedig vannak harmonikus mondatai, érzélmélet-szuggéráló látomásai, a témában új-emberi melódjiák:

Rohanunk

sínek alatt lihegnek a távolságok

ez az élőút az éjszakákból

jaj aki elveszti a gép ordítását vagy

elfelejti homlokán a számot

S. O. S. a kor jelszava

*) Irodalmi és „betegség“ viszonyáról kitűnő könyvet irtak a Bibliothèque de Philosophie Contemporaine sorozatában A. Rémond és P. Voivenel *Le Génie littéraire* címmel (Páris, 1912). A munka függelékében 9 oldalnyi bibliográfiát találjuk a kérdésnek. Az orvosi szempontból leg-sűrűbben megvizsgált írók: Musset, Rimbaud, Flaubert, Rousseau, Goethe, Poe, Dostoiewsky, stb. Szerk.